

ГНІЗДУВАННЯ ЧЕРВОНОЧУБОЇ ЗОЛОТОМУШКИ (*REGULUS IGNICAPILLA*) БІЛЯ м. БРОВАРИ НА КИЇВЩИНІ

Г.П. Чернобай

вул. Симона Петлюри, 23-в, м. Бровари, Київська обл., 07406, Україна
Simon Petyura str., 23-v, Brovary, Kyiv region, 07406, Ukraine
✉ chernobayanna57@gmail.com

Breeding of Firecrest (*Regulus ignicapilla*) near the city of Brovary in Kyiv region. - A.P. Chernobay. - *Berkut*. 34 (1). 2025. - Firecrest was previously observed in Kyiv region only during migrations, there were no confirmed cases of breeding. In 2024, a pair nested in a forest on the northern outskirts of Brovary. The birds successfully raised 5 chicks. In 2025, Firecrests nested again in the same place. [Ukrainian].

Key words: fauna, distribution, nesting, habitat, rare species.

Червоночуба золотомушка в Київській області раніше відмічалася лише під час міграцій, доведених випадків гніздування не було. У 2024 р. пара загніздилася в лісі на північній околиці м. Бровари. Птахи успішно вивели 5 пташенят. У 2025 р. золотомушки знову гніздилися в цьому ж місці.

Ключові слова: фауна, поширення, гніздування, біотоп, рідкісний вид.

Червоночуба золотомушка (*Regulus ignicapilla*) в Україні рідкісний гніздовий вид Карпат і Гірського Криму, спорадично гніздиться також на північному заході країни (Кістяковський, 1950; Костин, 1983; Костін, Горбань, 2009; Потіш, 2011; Гриб, 2017, 2022; Скільський та ін., 2019; Кузьменко та ін., 2021). Під час міграцій і на зимівлі може зустрічатися в різних регіонах (Смогоржевський, 1989; Шкаран, 1991; Панченко и др., 2013; Редінов та ін., 2022 та ін.). Занесена до Червоної книги України як неоцінений вид (Костін, Горбань, 2009). Такий же статус цей птах має у списку для IV видання.*

У Київській області червоночуба золотомушка неодноразово відмічалася під час міграцій, хоча бували зустрічі й у гніздовий період. Ще 28.05.1971 р. на о-ві Домантовський на Київському водосховищі був здобутий самець із добре розвиненими сім'яниками (Босак, 1977). Протягом 2019–2024 рр. в області зареєстровано 18 спостережень. Серед них були і знахідки співаючих самців у гніздовий період (Любченко, 2024). У 2024 р. виявлене можливе гніздування на території Чорнобильського біосферного заповідника біля с. Янівка (Домашевський, 2024).

У квітні 2024 р. в мішаному лісі на північній околиці м. Бровари в безпосередній близькості до зони відпочинку (приблизно за 200 м на північний захід від кафе «У лісі»), було виявлено пару червоночубих золотомушок, яка завершувала будівництво гнізда (фото 1–2, див. також фотографії на сторінці у Фейсбучі*). На гніздовій ділянці росли переважно молоді ялини (близько 30 екземплярів), а за ними – листяні дерева з домішками сосни.

Гніздо птахи збудували на краю гілки ялини на висоті близько 6,5 м від землі. Будівництвом займалася виключно самка, самець тримався на відстані до 10 м від неї, періодично співав. Самка вимощувала гніздо мохом і пір'ям птахів. Пара трималась у глибокій тіні високостовбурної ялини. Вхід до гнізда був розташований з боку стовбура через невеликий просвіт основної гілки, що звисала вниз і прикривалася густими гнучкими пагонами, які ефективно маскували гніздо.

Гніздо мало майже округлу форму й за будовою нагадувало гніздо іволги (*Oriolus oriolus*). Поруч із парою золотомушок мешкали інші птахи: сім'ї співоного дрозда (*Turdus philomelos*), білошийної мухоловки (*Ficedula al-*

* Затверджений наказом № 29 Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 29.01.2021 р.

* <https://www.facebook.com/groups/314374912088175/posts/2600045016854475/>

Фото 1–2. Червоночуба золотомушка з будівельним матеріалом для гнізда. 12.04.2024 р., околиці м. Бровари, Київська обл. Фото автора.

Photo 1–2. Firecrest with building material for the nest.

bicollis), періодично прилітав костогриз (*Coccothraustes coccothraustes*).

Гніздуванню сприяли теплі, сонячні дні, однак у подальшому атмосферна циркуляція змінилася, що призвело до затяжного похолодання й несприятливих погодних умов до середини травня. Птахи витримали тривале зниження температури, часті вітри, заморозки на ґрунті та локальні зливи з грозами. Під час буревіїв було повалено кілька дерев, зокрема поряд із ялиною, на якій гніздилися золотомушки.

На початку травня спостереження за гніздами інших птахів засвідчили високий відсоток втрат: гніздо співочого дрозда, розташоване вище на сусідній ялині, впало внаслідок вітру, а гілка з гніздом мухоловки була зламана. У зв'язку з цим шанси на успішне виведення пташенят золотомушками оцінювалися як низькі. Проте 5.05.2024 р. біля їхнього гнізда знайдено шкаралупу яйця. Упродовж перших трьох днів самка не залишала його, щільно прикриваючи пташенят від дощів, самець приносив їжу. Пізніше годування здійснювали обидва батьки. 20.05 у гнізді було 5 пташенят, готових його залишити. Подальші спостереження за ним не проводилися. Востаннє птахів на гніздовій ділянці спостерігали 4.10.

Отримані дані свідчать про високу стійкість червоночубих золотомушок до несприятливих погодних умов на етапі гніздування та потенційно вказують на адаптивну гніздову поведінку виду в умовах антропогенної мозаїки середовища.

У 2025 р. птахи знову загніздилися на цій самій ділянці. У березні – квітні тут спостерігали щонайменше 6 червоночубих золотомушок.

Ця знахідка може свідчити про поступове розширення на схід ареалу червоночубої золотомушки в північних областях України. Так, із 2015 р. вона регулярно зустрічається у гніздовий період в околицях сел. Миропіль Житомирської області (Гриб, 2017, 2022). Сучасна її чисельність тут оцінюється у 5–10 гніздових пар (Гриб, 2025). Про зміщення межі ареалу на схід свідчить і згадана

раніше поява цих птахів у Чорнобильському біосферному заповіднику.

ЛІТЕРАТУРА

- Босак А.В. (1977): К распространению короляк красноголового. - VII Всесоюз. орнитол. конфер. Тез. докл. (Черкасы, 27–30 сентября 1977 г.). К.: Наук. думка. 1: 39-40.
- Гриб О.В. (2017): Спостереження рідкісних та маловивчених видів птахів у Житомирській та Хмельницькій областях у 2009–2017 рр. - Беркут. 26 (2): 83-89.
- Гриб О.В. (2022): Спостереження рідкісних і маловивчених видів птахів у Житомирській і Хмельницькій областях у 2018–2022 рр. - Беркут. 31 (1-2): 25-32.
- Гриб О.В. (2025): Фауна та населення птахів лісових масивів біля сел. Миропіль (Житомирська область). - Беркут. 34 (1): 5-21.
- Домашевський С.В. (2024): Орнітофауна Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника - Беркут. 33 (1-2): 1-10.
- Кістяковський О.Б. (1950): Птахи Закарпатської області. - Тр. Ін-ту зоології АН УРСР. 4: 3-77.
- Костин Ю.В. (1983): Птицы Крыма. Москва: Наука. 1-241.
- Костін С.Ю., Горбань І.М. (2009): Золотомушка червоночуба. - Червона книга України. Тваринний світ. К.: Глобалконсалтинг. 481.
- Кузьменко Т.М., Струс Ю.М., Бронсков О.І. та ін. (2021): Атлас гніздових птахів України. К.: Українське товариство охорони птахів. 1-296.
- Любченко С.С. (2024): Огляд спостережень рідкісних та маловивчених видів птахів у Київській області у 2016–2024 рр. - Беркут. 33 (1-2): 11-57.
- Панченко П.С., Яковлев М.В., Гайдаш А.М., Швець А.А. (2013): О зимних встречах красноголового короляка (*Regulus ignicapillus*) в Северо-Западном Причерноморье. - Беркут. 22 (2): 133-136.
- Потіш Л. (2011): Золотомушка червоночуба. - Червона книга Українських Карпат. Тваринний світ. Ужгород: Карпати. 280.
- Редінов К.О., Петрович З.О., Панченко П.С., Форманюк О.О., Настаченко О.С. (2022): Інвентаризаційний список орнітофауни Кінбуринського півострова та прилеглих акваторій і островів у межах Миколаївської області. - Беркут. 31 (1-2): 1-18.
- Скільський І.В., Горбань І.М., Бучко В.В. (2019): Золотомушка червоночуба. - Червона книга Івано-Франківської області. Тваринний світ. Чернівці: Друк Арт. 348.
- Смогоржевский Л.А. (1989): К распространению и кочевкам красноголового короляка (*Regulus ignicapillus*). - Вестн. зоол. 6: 82-83.
- Шкаран В.І. (1991): Про зальоти королика червоноголового (*Regulus ignicapillus*) і горіхівки (*Nucifraga caryocatactes*) на Волинське Полісся. - Каталог орнітофауни західних областей України. Орнітологічні спостереження за 1989–1990 рр. Луцьк. 2: 138.